

26. oktober 2006
J. nr. NKN-1321-00022
Tidl. J.nr.: 03-132/200-0106

Afgørelse i sagen om kirkebyggelinje omkring Egedal Kirke i Karlebo Kommune.

Frederiksborg Amt har den 14. juni 2006 meddelt, at Egedal Kirke ikke afkaster kirkebyggelinje efter Naturbeskyttelseslovens § 19. Amtet begrundet sin afgørelse med, at Egedal Kirke ikke ligger åbent i landskabet, og at der ingen grøn kile er fra kirken ud i landskabet. Foruden parcelhusområder omsluttet kirken af erhvervsbygninger og et vejanlæg med rundkørsel inden for en afstand af 300 m. Karlebo Menighedsråd og Helsingør Stiftsøvrighed har påklaget afgørelsen til Naturklagenævnet. Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomite har indgivet en foreløbig klage, men har siden trukket klagen tilbage.

Naturklagenævnets delafgørelse

Den 2. august 2006 traf Naturklagenævnet delafgørelse om, at de indgivne klager i overensstemmelse med lovens hovedregel skal have opsættende virkning, indtil Naturklagenævnet træffer anden afgørelse. Afgørelsen indebærer, at der, indtil Naturklagenævnet har truffet afgørelse om, hvorvidt Egedal Kirke er omfattet af kirkebyggelinje, og såfremt dette er tilfældet, indtil der er meddelt den fornødne dispensation fra Naturbeskyttelseslovens § 19, ikke indenfor beskyttelseszonen må etableres byggeri, der vil forudsætte en dispensation fra bestemmelsen.

Om kirkebyggelinjen og naturbeskyttelseslovens § 19

Bestemmelsen om kirkebyggelinje blev indsat som § 47 i naturfredningsloven i 1983 og fik følgende indhold: ”Inden for en afstand af 300 meter fra de i det åbne land beliggende kirker må der ikke uden fredningsnævnets tilladelse placeres bygninger med en højde, der overstiger 8,5 m.”

Bestemmelsen blev foreslået ændret i 1992 men stadig med henblik på, at bestemmelsen alene skulle omfatte kirker i landzone. Under forhandlingerne i Folketinget blev forslaget ændret og skærpet, hvorefter

bestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 19 fik følgende formulering (dvs. uafhængig af områdets zonenemæssige status):

”Der må ikke opføres bebyggelse med en højde over 8,5 m inden for en afstand af 300 m fra en kirke, medmindre kirken er omgivet af bymæssig bebyggelse i hele beskyttelseszonen.”

Det fremgår at Folketingsudvalgets betænkning, at begrundelsen for skærpelsen er, at der kan forekomme situationer, også i byzone, hvor hensynet til kirkernes omgivelser taler imod bebyggelse over 8,5 m. Det fremgår endvidere, at ændringsforslaget tager højde herfor, idet det indeholder en hovedregel om, at alle kirker afkaster byggelinje i princippet svarende til fortidsminderne, man således at dette ikke gælder for kirker, som har bebyggelse i hele beskyttelseszonen.

I Skov- og Naturstyrelsens vejledning om naturbeskyttelsesloven fra 1993 hedder det bl.a. om § 19: ”Beskyttelseszonen omfatter som udgangspunkt hele området ud til en afstand af 300 m fra kirkebygningen. Bestemmelsen omfatter dog ikke kirker, hvor der er bymæssig bebyggelse hele vejen rundt inden for beskyttelseszonen. Begrebet bymæssig bebyggelse afgøres ud fra en konkret vurdering af arealernes bebyggelsesmæssige karakter, og er således ikke knyttet til arealets zonestatus.”

Kirken og området indenfor 300 meter fra kirken

Egedal Kirke, der er bygget i 1990 og er tegnet af arkitekterne Fog og Føllner, er sognets nyeste kirke. Det fremgår af kommunens udtalelse til sagen, at kirken er et overordentligt værdifuldt bygningsværk, som kommunen er meget stolt af, og som hører til blandt de væsentligste kvaliteter i Kokkedal. De centrale dele af Kokkedal herunder Egedal Kirke indgår for tiden i et større, samlet byomdannelseprojekt, kaldet ”vitalisering af Kokkedal”. Strategien i vitaliseringen er ifølge kommunen bl.a. at fremhæve kvaliteterne i Kokkedal ved at synliggøre dem og skabe bedre sammenhæng og dermed danne rammerne for en positiv udvikling i byen. Projektet blev indledt med en arkitektkonkurrence i 2000.

Vitaliseringen er blevet nøje drøftet i den offentlige debat og elementerne er indarbejdet i hovedstrukturen og rammebestemmelserne i kommuneplan 2002-2004. Som resultat af vitaliseringen vil Egedal Kirke komme til at ligge langt mere fremhævet, synligt og smukt i byområdet end tidligere. Kirken er på 3 sider omgivet af en stor sammenhængende bygrønning og kirkebygningen kan ses næsten helt oppe fra bycentret. Bag kirken ligger byen som en krans omkring bygrønningen, og her er det vitaliseringens mål at placere en tættere og højere bebyggelse end de udbredte, lave parcelhusområder.

Det første af vitaliseringens byggeprojekter, kaldet ”Mølledammen”, er omfattet af lokalplan nr. 86 A og danner den sydlige højde på 11 m. Mølledammen er stort set færdigbygget. Den nærmeste (vestlige) del af bebyggelsen ligger mindre end 100 meter fra Egedal Kirke.

Før vedtagelsen af lokalplan 86 A var området lokalplanlagt til tæt-lav boligbebyggelse både syd og nord for Donse Å, dvs. også på græssletten umiddelbart øst for Egedal Kirke og alle områdets arealer havde således bymæssig status. Som led i vitaliseringen er den gamle lokalplan 86 A nu i færd med at blive afløst for at sikre den vide, åbne græsslette foran kirken. Med hensyn til byggeplanerne nord for Egedal kirke, som har afstedkommet den aktuelle klage, oplyser kommunen, at byggeriet er omfattet af lokalplan nr. 30 for boligbebyggelse, at arealerne nord/ nordøst for kirken ligeledes tidligere har været planlagt til centerformål med byggeri i op til 2 etager, men at arealerne nu med vitaliseringen er sikret som en sammenhængende bygrønning.

Kommunen har ikke tidligere modtaget henvendelser om kirkebyggelinjen omkring kirken, og så vidt vides har spørgsmålet heller ikke været rejst overfor Frederiksborg Amt.

Klagerne

Karlebo Menighedsråd henviser til Naturbeskyttelseslovens § 19, som menighedsrådet finder, er meget klar, hvorfor der ikke kan herske tvivl om, at Egedal Kirke afkaster kirkebyggelinje.

Helsingør Stiftsøvrighed tilslutter sig menighedsrådets klage af hensyn til eventuel betydning for spørgsmålet om kirkebyggelinje omkring andre kirker. Stiftet finder, at der omkring Egedal Kirke gælder en kirkebyggelinje, og at Frederiksborg Amts beslutning ikke er i overensstemmelse med loven. Anvendelsesområdet er ikke som efter den tidligere naturfredningslov begrænset til kirker i det åbne land, og amtet kan ikke med henvisning til, at Egedal Kirke ikke ligger åbent i landskabet, beslutte, at kirken ikke afkaster beskyttelseslinje. Det afgørende er, om kirken er omgivet af bymæssig bebyggelse i hele beskyttelseszonen. Stiftet påpeger, at Egedal Kirke ikke er omgivet af bymæssig bebyggelse mod nord – nordøst og øst, og at det er uden betydning, hvorvidt der er bebyggelse inden for 300 meter beskyttelseszonen.

Skov- og Naturstyrelsen har den 24. juni 2006 vejledende udtalt, at det er styrelsens opfattelse, at Egedal Kirke på flere sider er omgivet af ubebyggede arealer og dermed er omfattet af bestemmelsen om kirkebyggelinje. Dette gælder uanset, at der inden for dele af linjen findes bymæssig bebyggelse. Afgørelsen af, om en kirke omfattes af byggelinje, afhænger af, om der er bebyggelse i ”hele zonen”, og det er principielt styrelsens opfattelse, at f.eks. byparker, kirkegårde og kolonihaveområder ikke kan betragtes som bymæssige omgivelser uanset zonestatus.

...

Styrelsen bemærker supplerende, at når der er tale om væsentlig bebyggelse omkring en kirke, vil dette efter styrelsens opfattelse tale for, at der i videre omfang end ellers meddeles dispensation til byggeri.

Frederiksborg Amt har ikke haft bemærkninger til klagerne.

Karlebo Kommune har til klagerne bemærket:

Karlebo Kommune fremlagde i februar 2006 forslag til Lokalplan nr. 30 for boligbebyggelse nord for Egedal kirke. Lokalplanen baserer sig på Frederiksborg Amts ovenfor nævnte beslutning og muliggør således byggeri i op til 13 meters højde. Helsingør Stiftsøvrighed nedlagde med brev af 3. april 2006 veto mod lokalplanforslaget. Som følge af veto indledtes forhandlinger med stiftsøvrigheden, provstiudvalget, menighedsrådet, den kgl. bygningsinspektør og Frederiksborg Amt om eventuelle ændringer af den planlagte bebyggelse. På baggrund af drøftelserne fremkom bygherren med en bearbejdet og reduceret bebyggelsesplan, som førte til en ændring af lokalplanforslaget. Den 23. juni 2006 ophævede Stiftsøvrigheden sit veto mod lokalplanforslaget, hvorpå Karlebo Kommune den 26. juni 2006 vedtog Lokalplan nr. 30. Stiftsøvrigheden forholdt sig positiv til det konkrete, reviderede projekt, om end Stiftsøvrigheden principielt mener, at kirkebyggelinjen er gældende.

Afgørelse

Naturklagenævnet har den 21. september 2006 besigtiget kirken og dens omgivelser og holdt møde med sagen parter på stedet. I mødet og sagens behandling har deltaget 8 af Naturklagenævnets 10 medlemmer: Bent Jacobsen (formand), Ole Pilgaard Andersen, Bent Hindrup Andersen, Marie-Louise Andreasen, Martin Glerup, Leif Hermann, Mogens Mikkelsen og Poul Søgaard.

Naturklagenævnet udtaler:

Om Egedal Kirke afkaster en beskyttelseslinje i henhold til naturbeskyttelseslovens § 19 må afgøres ud fra en konkret vurdering af, om den bebyggelse, der findes inden for en afstand af 300 meter fra kirken, kan betegnes som bymæssig, og i givet fald om en sådan bebyggelse findes i hele beskyttelseszonen.

Inden for en afstand af 300 meter fra Egedal Kirke er der, som kommunen selv anfører, allerede opført bymæssig bebyggelse af varierende karakter. I den nordvestlige sektor findes bl.a. en parcelhusbebyggelse, i den sydvestlige sektor ligger der erhvervsbygninger, institutionsbyggeri i 1 – 2,5 etagers højde samt rækkehuse i 1 – 3 etager under opførelse, og i den sydvestlige sektor ligger rækkehuse i 1 henholdsvis 2 etager.

Arealerne syd og øst for kirken inden for en afstand af ca. 100 meter fremtræder derimod som et grønt område uden bebyggelse. Det samme er tilfældet med stort set hele den nordøstlige sektor inden for 300 meter linjen, hvor det tidligere stuehus til "Egedal" er eneste egentlige bebyggelse i sektoren.

På den baggrund finder nævnet, at Egedal Kirke ikke kan anses for at være omgivet af bymæssig bebyggelse i hele beskyttelseszonen. Betingelserne for at kirken ikke afkaster 300 meter beskyttelseslinje er således ikke til stede. Egedal Kirke er herefter omfattet af beskyttelseslinje efter naturbeskyttelseslovens § 19, hvilket indebærer, at der ikke inden for 300 m fra kirken, må opføres bebyggelse med en højde over 8,5 m.

Naturklagenævnets afgørelse går herefter ud på, at Frederiksborg Amts afgørelse af 14. juni 2006 ophæves, og at sagen hjemvises til amtet til behandling i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2, jf. § 19.

På Naturklagenævnets vegne

Birgitte Olesen